

გენდერული კიბერ-ძალადობა და შევიწროება

ნინო გერგიძე

რედაქტორი: მანანა ხაჩიძე

აბსტრაქტი

გენდერული კიბერძალადობა და შევიწროება მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის ინდივიდებს, განსაკუთრებით ქალებს და გენდერულ უმცირესობებს, ონლაინ სივრცეებში. ნაშრომი აღწერს ციფრული ძალადობის გავრცელებას, გამოვლინებებსა და ზემოქმედებას, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა ფორმებს, როგორც კიბერსტინგი, დოქსინგი, შურისძიების პორნო და ონლაინ სიძულვილის ენა. ის იკვლევს გენდერის ურთიერთგადაკვეთას სხვა იდენტობებთან და ხაზს უსვამს იმას, თუ როგორ აწყდებიან მარგინალიზებული ჯგუფები გაზრდილ რისკებს. გარდა ამისა, განიხილავს გენდერზე დაფუძნებული კიბერძალადობის ფსიქოლოგიურ, ემოციურ და სოციალურ შედეგებს, ხაზს უსვამს ეფექტური პრევენციის, ჩარევისა და მხარდაჭერის მექანიზმების გადაუდებელ აუცილებლობას.

შესავალი

ჩვენ ვცხოვრობთ ციფრული პროგრესის ეპოქაში, სადაც ტექნოლოგია ყველა ადამიანის ცხოვრებაში ძალიან დიდ როლს თამაშობს. სწრაფმა წინსვლამ შეიძლება ცხოვრება უკეთესობისკენ შეცვალოს, მაგრამ ამ პროგრესს მოჰყვა უარყოფითი მხარეებიც რომლებთანაც გამკლავება არც თუ ისე მარტივია.

გენდერული ნიშნით ონლაინ ძალადობა უმეტეს შემთხვევაში ადვილად უგულებელსაყოფელია. ხშირად იყენებენ ფრაზას რომ ეს “უბრალოდ სიტყვებია ინტერნეტში”. ამ საკითხებზე თავის დაბრმავება არ შეიძლება როდესაც ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის კვლევამ აჩვენა, რომ ყოველი მესამე ქალი განიცდის ძალადობის რაიმე ფორმას სიცოცხლის განმავლობაში და, მიუხედავად ინტერნეტთან კავშირის შედარებით ახალი და მზარდი ფენომენისა, დადგენილია, რომ ყოველი მეათე ქალი განიცდის ძალადობის კიბერ ფორმას ძალადობა 15 წლიდან.

გენდერული ძალადობის ფორმები

არსებობს ონლაინ შევიწროების სხვადასხვა ფორმა, რომელსაც ქალებს \შეუძლიათ განიცადონ:

სიძულვილის ენა (Hate speech) — სიტყვიერი ან წერილობითი თავდასხმა შეურაცხმყოფელი ან დისკრიმინაციული სიტყვებით, რომელიც ეხება პიროვნებას მათი რელიგიის, ეთნიკური წარმომავლობის, ეროვნების მიხედვით, რასა, ფერი, წარმომავლობა, სქესი ან სხვა საიდენტიფიკაციო ფაქტორი.

ონლაინ სიძულვილის ენა, რომელიც მიმართულია ქალების მიმართ, ჩვეულებრივ მოიცავს სექსუალიზაციას და სხეულის შემარცხველ კომენტარებს, ასევე დამამცირებელი კომენტარები და გაუპატიურების მუქარა.

დოქსინგი (Doxing) — არის ადამიანის პირადი მონაცემების მავნებლური განზრახვით გამოქვეყნება.

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

კიბერ დადევნება (CyberStalking) — არის თვალთვალის ფორმა, რომელიც ხორციელდება ელექტრონული ან ციფრული საშუალებების გამოყენებით. ის არის მეთოდური და მდგრადი ხასიათისა და მოიცავს განმეორებით ინციდენტებს. ის ჩადენილია ერთი და იგივე პირის მიერ და ძირს უთხრის მსხვერპლის უსაფრთხოების გრძნობას.

კიბერფლემინგი (Cyberflashing) - არასასურველი სექსუალური სურათების გაგზავნა სოციალური მედიის, შეტყობინებების აპლიკაციებისა და სხვა ელექტრონული ან ციფრული საშუალებებით.

შურისძიების პორნო (Revenge porn) — ინტიმური ან სექსუალური სურათები ან ვიდეოები, რომლებიც განთავსებულია ინტერნეტში თანხმობის გარეშე, ხშირად დამორების შემდეგ.

ონლაინ ძალადობის სხვადასხვა გამოვლინებით გამოწვეული შედეგები და ზიანი არის გენდერისთვის სპეციფიური, იმის გათვალისწინებით, რომ ქალები და გოგონები განიცდიან განსაკუთრებულ სტიგმას სტრუქტურული უთანასწორობის, დისკრიმინაციისა და პატრიარქატის კონტექსტში. ონლაინ ძალადობის ქვეშ მყოფი ქალები ხშირად მსხვერპლნი ხდებიან მავნე და ნეგატიური გენდერული სტერეოტიპებით, რაც აკრძალულია ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო კანონმდებლობით. ინტერნეტი იქცა ქალებისა და გოგონების მიმართ ძალადობის სხვადასხვა ფორმის საიტად, პორნოგრაფიის, სექსისტური თამაშებისა და პირადი ცხოვრების ხელყოფის სახით. ქალებისთვის, რომლებიც საჯარო დებატებში მონაწილეობენ ინტერნეტის საშუალებით, შევიწროების რისკი ონლაინ რეჟიმშია;

მაგალითად, ანონიმური ნეგატიური კამპანია, რომელიც მოუწოდებს უფლებადამცველი ქალის ჯგუფურ გაუპატიურებას, რასისტული შეურაცხყოფით გამოქვეყნებული მის ვიკიპედიის პროფილში. ICT-ის მომხმარებლებმა ქალებმა საჯაროდ გააპროტესტეს სექსისტური თავდასხმები. კვლევა აჩვენებს, რომ უფლებადამცველი ქალები, რომლებიც პატრიარქალურ ნორმებსა და სტრუქტურებს აპროტესტებენ, განსაკუთრებით დაუცველები არიან ონლაინ ძალადობის მიმართ.

ქალებისა და გოგონების მიმართ გენდერული ძალადობის ონლაინ აქტები მოიცავს ისეთი ქმედებებს მუქარას, რომელიც იწვევს ან სავარაუდოდ გამოიწვევს ქალებს ფსიქოლოგიურ, ფიზიკურ, სექსუალურ ან ეკონომიკურ ზიანს ან ტანჯვას. მათ შეუძლიათ გამოიწვიონ მაღალი ხარისხის ფსიქოლოგიური ტრავმა ამ ქმედებების მასშტაბურობისა და განმეორებით განხორციელების გამო. მსხვერპლები და გადარჩენილები განიცდიან დეპრესიას, შფოთვას და შიშს და ზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება განვითარდეს სუიციდური ტენდენციებიც.

კიბერშეტევები და ქალებზე ძალადობა ხშირად სერიოზულად არ აღიქმება. იმისათვის, რომ ეს შეიცვალოს, სახელმწიფოებმა უნდა მიმართონ კიბერძალადობას ისევე, როგორც ქალთა მიმართ ძალადობის ნებისმიერი სხვა ფორმა, მათ ხელთ არსებული ყველა ინსტრუმენტის გამოყენებით. თუ სახელმწიფოები არ იმოქმედებენ, ონლაინ გამოხატვის თავისუფლებას საფრთხე ემუქრება. თუ, პირიქით, ისინი მიმართავენ ონლაინ გენდერულ ძალადობას ადამიანის უფლებათა არსებული საერთაშორისო ჩარჩოს გამოყენებით, ისინი გახდებიან ინტერნეტი ღია, უსაფრთხო და თავისუფალი პლატფორმა იდეების გაცვლისთვის.

კონვენციები

კიბერდანაშაულის შესახებ კონვენცია, რომელიც ასევე ცნობილია როგორც ბუდაპეშტის კონვენცია, არის პირველი საერთაშორისო ხელშეკრულება, რომელიც ეხება ინტერნეტსა

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

და კომპიუტერულ დანაშაულს ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის გზით, გამოძიების ტექნიკის გაუმჯობესებით და ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის გაზრდით. იგი შემუშავდა ევროპის საბჭოს მიერ სტრასბურგში, საფრანგეთი, ევროპის საბჭოს დამკვირვებელი ქვეყნების კანადა, იაპონია, ფილიპინები, სამხრეთ აფრიკა და შეერთებული შტატები აქტიური მონაწილეობით.

კონვენცია არის პირველი საერთაშორისო ხელშეკრულება ინტერნეტისა და სხვა კომპიუტერული ქსელების მეშვეობით ჩადენილი დანაშაულების შესახებ, რომელიც ეხება განსაკუთრებით საავტორო უფლებების დარღვევას, კომპიუტერთან დაკავშირებულ თაღლითობას, ბავშვთა პორნოგრაფიას, სიძულვილის დანაშაულებს და ქსელის უსაფრთხოების დარღვევას. ის ასევე შეიცავს უფლებამოსილებებსა და პროცედურებს, როგორც კომპიუტერული ქსელების ძებნა და კანონიერი თვალთვალი.

მისი მთავარი მიზანია, რომელიც ჩამოყალიბებულია პრეამბულაში, არის საერთო სისხლის სამართლის პოლიტიკის გატარება, რომელიც მიზნად ისახავს საზოგადოების დაცვას კიბერდანაშაულისგან, განსაკუთრებით შესაბამისი კანონმდებლობის მიღებითა და ხელშეწყობის გზით.

კონვენცია ძირითადად მიზნად ისახავს:

კიბერდანაშაულის სფეროში დანაშაულისა და მასთან დაკავშირებული დებულებების შიდა სისხლის სამართლის მატერიალური სამართლის ელემენტების ჰარმონიზაცია.

შიდა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის უფლებამოსილებების უზრუნველყოფა, რომლებიც აუცილებელია ასეთი დანაშაულების გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნისთვის, ისევე როგორც სხვა დანაშაულების ჩადენილი კომპიუტერული სისტემის ან მტკიცებულებების გამოყენებით, რომელთა მიმართ არის ელექტრონული ფორმით.

საერთაშორისო თანამშრომლობის სწრაფი და ეფექტური რეჟიმის ჩამოყალიბება

ევროპის საბჭოს კიბერდანაშაულის შესახებ კონვენცია ხელმოსაწერად გაიხსნა ბუდაპეშტში 2001 წლის ნოემბერში. ოცდამდე წლის შემდეგ რჩება ყველაზე აქტუალური საერთაშორისო შეთანხმება კიბერდანაშაულისა და ელექტრონული მტკიცებულებების შესახებ.

რუსეთი ეწინააღმდეგება კონვენციას და აცხადებს, რომ მიღება დაარღვევს რუსეთის სუვერენიტეტს და, როგორც წესი, უარს ამბობს თანამშრომლობაზე კიბერდანაშაულთან დაკავშირებით სამართალდამცავ გამოძიებაში. ეს არის პირველი მრავალმხრივი იურიდიულად სავალდებულო ინსტრუმენტი, რომელიც არეგულირებს კიბერდანაშაულს.

ლიტერატურა

1. gender-based violence in EU: https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en
2. https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/combating-cyber-violence-against-women-and-girls?language_content_entity=en
3. un-women: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/tech-facilitated-gender-based-violence>

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

4. Council of Europe: <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/the-budapest-convention>